

Sygn. akt III AUa 1372/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

SSA Joanna Baranowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 sierpnia 2015 r. w Ł.

sprawy **Z. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o umorzenie należności Funduszu Alimentacyjnego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 2 września 2014 r. sygn. akt VIII U 7046/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu

w Ł. do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt III AUa 1372/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 listopada 2013 r. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. K. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 14.187,28 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej jednakże posiada stałe źródło dochodu w postaci renty umożliwiając spłatę zadłużenia.

W dniu 29 listopada 2014 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. wpłynęło odwołanie pełnomocnika Z. K. od niniejszej decyzji. Pełnomocnik zaskarżył decyzję w całości oraz wniósł o zmianę decyzji i umorzenie należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Wskazał, że powstanie zadłużenia alimentacyjnego wynikało wyłącznie z okoliczności niezależnych od ubezpieczonego (brak stałego zatrudnienia, niewielkie dochody wystarczające na zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych). W chwili obecnej wnioskodawca pozostaje na utrzymaniu swojej siostry B. G.. Od listopada 2012 r. ubezpieczony zaczął osiągać stałe dochody w postaci renty rodzinnej po zmarłej żonie jednakże z renty dokonywane są potrącenia na rzecz wierzycieli alimentacyjnych ubezpieczonego, w tym przede wszystkim na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Do wypłaty pozostaje ubezpieczonemu kwota 415,58 zł, a jej wysokość uniemożliwia mu samodzielną egzystencję. Z uwagi na wiek oraz liczne schorzenia wnioskodawca nie może podjąć jakiegokolwiek zatrudnienia. W ocenie odwołującego spełnia

on warunki do umorzenia należności gdyż całokształt jego sytuacji życiowej jest" szczególnie uzasadnionym przypadkiem". Pełnomocnik wskazał, że w przypadku nieumorzenia wskazanych należności wnosi o rozłożenie zadłużenia na raty w wysokości po 300 zł miesięcznie. Taka wysokość miesięcznej spłaty pozwoli mu na zaspokajanie choćby części z jego podstawowych potrzeb.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 września 2014 r. w sprawie sygn. akt VIII U 7046/13 Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że Z. K. będzie spłacał zadłużenie z tytułu należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 14.187,28 zł w ratach po 300 zł miesięcznie.

Powyższy wyrok zapadł w tak ustalonym stanie faktycznym:

Na dzień 6 listopada 2013 r. zadłużenie Z. K. wobec likwidatora funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wraz z 5% opłatą na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu wyniosło 14.187,28 zł. W odwołaniu z dnia 27 listopada 2013 r. do decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Z. K. przedstawił swoją sytuację materialną oraz życiową. Jednocześnie wnioskodawca poprosił w przypadku nieuwzględnienia jego prośby o umorzenie należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego o rozłożenie zadłużenia na raty w wysokości po 300 zł miesięcznie. Wnioskodawca prowadzi gospodarstwo domowe wspólnie ze swoją siostrą oraz jej mężem. Z. K. otrzymuje stały dochód w postaci renty rodzinnej po zmarłej żonie w wysokości (...),58 netto. Miesięczny dochód siostry B. G. wynosi 1800 zł netto. Wnioskodawca ponosi stałe koszty związane z leczeniem w wysokości 300 zł miesięcznie. W stosunku do wnioskodawcy Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pabianicach prowadzi postępowanie egzekucyjne. Z otrzymywanego przez wnioskodawcę świadczenia rentowego dokonywane jest zajęcie w wysokości 760,97 zł. Z. K. po dokonanych potrąceniu wypłacana jest kwota w wysokości 415,58 zł.

Sąd Okręgowy dokonał tych ustaleń w oparciu o dokumentację z akt organu rentowego, akt sprawy uznając ją za wiarygodną i w pełni wystarczającą dla poczynienia przedmiotowych ustaleń.

Wskazując na treść art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U z 2013 r., poz.1456 z późn.zm.), zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów na rzecz likwidowanego funduszu alimentacyjnego likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu Sąd Okręgowy podniósł, że ustawa nie wskazuje nawet przykładowo sytuacji, w których może nastąpić umorzenie bądź rozłożenie spłaty należności na raty dając tym samym możliwość indywidualnej oceny każdej konkretnej sprawy. Pewną wskazówką jest użycie przez ustawodawcę sformułowania "szczególnie uzasadniony przypadek", co wskazuje, że rozłożenie na raty należności z tytułu wypłaconych świadczeń może mieć miejsce jedynie wyjątkowo, gdy sytuacja rodzinna i majątkowa osoby zobowiązanej jest na tyle trudna, że nie jest ona w stanie spłacić tych należności jednorazowo. Ponadto podkreślił, iż sformułowanie tego artykułu wskazuje jednoznacznie, że jest to przepis o charakterze wyjątkowym, a zatem nie może być interpretowany rozszerzająco. Środki funduszu alimentacyjnego, jako środki publiczne podlegają ochronie, dlatego przepis art. 68 musi być stosowany w szczególnie trudnych i wyjątkowych sytuacjach. W przeciwnym wypadku ochrona środków funduszu byłaby iluzoryczna. Pomocniczo, jedynie oceny istnienia w danej sprawie "szczególnie uzasadnionego przypadku", można dokonywać oceny uwzględniając stosowne przepisy dotyczące umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, między innymi ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, czy wydanego na jej podstawie rozporządzenia z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (Dz. U. z 2003 r., nr 141, poz. 1365). Z § 3 ust. 1 pkt 1 powyższego rozporządzenia wynika, że umorzenie należności z tytułu składek nastąpić może między innymi w sytuacji, gdy opłacenie tych należności pozbawiłoby zobowiązanego i jego rodzinę możliwości

zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych. Biorąc pod uwagę stan faktyczny ustalony w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ustalona w niniejszej sprawie sytuacja osobista i majątkowa stanowi na tyle szczególnie uzasadniony przypadek, który pozwala na rozłożenie należności na rzecz likwidowanego funduszu alimentacyjnego na raty w wysokości 300 zł miesięcznie. Nie ulega wątpliwości, że sytuacja materialna oraz osobista Z. K. jest trudna. Niemniej jednak wnioskodawca posiada stałe źródło dochodu w postaci renty. Kwota renty jakkolwiek niska pozwala jednak wnioskodawcy na spłatę zadłużenia w wysokości miesięcznych rat określonych w wyroku. Wnioskodawca prowadzi wspólne gospodarstwo wraz ze swoją siostrą i jej mężem. Taka sytuacja pozwala wnioskodawcy niewątpliwie obniżyć koszty związane z codzienną egzystencją takie jak opłaty stałe czy też czynsz. Mając na uwadze sytuację ekonomiczną kraju, wysokość bezrobocia i trudności znacznej części społeczeństwa w znalezieniu pracy, należy uznać, iż sytuacja rodzinna, zdrowotna ani materialna wnioskodawcy nie kwalifikuje go w żaden sposób do umorzenia należności z funduszu alimentacyjnego. Mając na względzie powołane wyżej argumenty Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że Z. K. będzie spłacał zadłużenie z tytułu należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 14.187,28 zł w ratach po 300 złotych miesięcznie o czym orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 477¹⁴ i art. 477¹⁰ k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i rozpoznanie sprawy w zakresie wykraczającym poza ramy zaskarżonej decyzji i w zakresie nie objętym treścią zgłoszonego roszczenia. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania podnosząc, że stosownie do art. 477⁹ § 1 k.p.c. odwołania od decyzji organów rentowych wnosi się na piśmie do organu, który wydał decyzję, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ w terminie miesiąca od doręczenia odpisu decyzji. § 2. Organ rentowy, o którym mowa w § 1, przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu z zachowaniem przepisów odrębnych. Organ ten, jeżeli uzna odwołanie w całości za słuszne, może zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję. W tym wypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu. Art. 477¹⁰ § 1 k.p.c. stanowi, że odwołanie powinno zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji, określenie i zwięzłe uzasadnienie zarzutów i wniosków oraz podpis ubezpieczonego albo jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika. §2. Jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu. Stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia. § 2. W razie uwzględnienia odwołania sąd zmienia zaskarżoną decyzję w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.

Apelujący podkreślił, że z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, a także ze sposobu rozstrzygnięcia wynika, że przedmiotem postępowania odwoławczego stało się rozpoznanie nie tylko przedmiotu zaskarżonej decyzji ale także możliwości zastosowania przewidzianej w przepisie w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, innego rodzaju ulgi dla zobowiązanych do zwrotu należności z funduszu alimentacyjnego dłużników znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. Natomiast w tym przypadku organ rentowy nie rozpatrywał zastosowania innej ulgi, gdyż wniosek ograniczał się wyłącznie do roszczenia w zakresie umorzenia. Skarżący podniósł, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie, zaś Sąd bada zasadność i legalność decyzji na datę jej wydania. Odwołanie zostało w tej sprawie wniesione od decyzji wydanej w dniu 6.11.2013r., na mocy której organ rentowy nie zaspokoił roszczenia wnioskodawcy co do umorzenia w całości zadłużenia wobec funduszu alimentacyjnego. Natomiast Sąd Okręgowy rozpoznawał przedmiot sprawy, którego w treści zaskarżonej decyzji nie było. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że sąd ubezpieczeń społecznych jest związany decyzją organu rentowego, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c., a treść decyzji, od której wniesiono odwołanie, wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. m.in. wyroki z dn. 10.06.2008r. I UK 376/07, z dn. 9.04.2008r. II UK 267/07, z dn. 29.01.2008r. I UK 173/07).

W podsumowaniu apelujący podniósł, iż skoro w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot żądania jest określony treścią decyzji organu rentowego, od której odwołanie wszczyna postępowanie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych, to przedmiotem oceny sądu nie może być inna kwestia wybiegająca poza ramy zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja skutkuje uchynieniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, bowiem Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. W rozpoznanej bowiem sprawie brak było podstaw do wydania takiego rozstrzygnięcia, jakie wydał Sąd I instancji.

Postępowanie przed Sądem Okręgowym zostało zainicjowane odwołaniem od decyzji z dnia 6 listopada 2013 r., którą Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. K. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 14.187,28 zł. Sąd Okręgowy nie rozstrzygnął o żądaniu umorzenia w/w należności (brak decyzji o uwzględnieniu bądź oddaleniu odwołania w zakresie objętym zaskarżoną decyzją) lecz rozłożył zadłużenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłatę na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu na miesięczne raty, zatem wyszedł poza ramy skarżonej decyzji.

Sąd ubezpieczeń społecznych nie może wykroczyć poza przedmiot postępowania wyznaczony w pierwszym rzędzie przez przedmiot zaskarżonej decyzji, a następnie poza zakres odwołania od niej.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i w tym zakresie podlega ona kontroli Sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności, przez co w sprawie niniejszej należy rozumieć zasadność wniosku o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 14.187,28 zł. Te wszystkie okoliczności dają podstawę do przyjęcia, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, zgodnie z zakresem zaskarżonej decyzji .

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.